

M. T. CICERONIS

DE

DIVINATIONE

LIBRI DUO.

**AD LIBR. MSS., PARTIM NONDUM ADHIBITORUM,
FIDEM EMENDAVIT, ALIORUM SUIQUE
ANIMADVERSIONIBUS**

ILLUSTRAVIT

AUG. OTTO LUDOV. GIESE.

LIPSIÆ,

SUMPTIBUS C. H. F. HARTMANNI.

MDCĀXXIX.

censent esse nostros, eosque esse tractos extrinsecus, animorumque consentientium multitudine completum esse mundum: hac igitur mentis et ipsius divinitate, et coniunctione cum externis mentibus, cerni, quae sint futura. Contrahi autem animum Zeno, et quasi labi putat atque concidere, et ipsum esse dormire. Iam Pythagoras et Plato, locupletissimi auctores, quo in somnis certiora videamus, praeparatos quodam cultu atque victu proficisci ad dormiendum iubent: faba quidem Pythagorei utique abstinere; quasi vero eo cibo mens, non venter infletur. Sed, nescio quomodo, nihil tam absurde dici potest,

ex veteribus et recentioribus impugnarunt, allatos inveniri licet in Reinhardii Moral I. p. 140. — Herelium offendeat *est* ante error, idque deletum volebat: idemque in seqq. frustra haerebat in ter repetito *esse*. — Ad rem cf. I. c. 30. Codd. Reg. et Cantab. *divinitatis coniunctione*, ex quo Davis. susp. *hac ig. mentis divinitate et ipsius coniunctione*. Recte Hottingerus: „Locus quidem, inquit, sanissimus est, atque pronomen illa sede collocatum, singularem quamdam vim atque sensum habet, ad quem parum vir doctissimus attendit. Nempe accuratius distinguit duos diversos divinationis per somnia modos, hoc nimirum dicens: mentem, quae futura sint, cernere, partim per se, quia ipsa divina sit, partim, quia coniuncta sit cum aliis extra se divinis mentibus. Eodem prorsus modo supr. I. 50. Sed tribus modis etc.“ Rath. *conimente*. Leid. a. et Rehd. om. *et ante ipsius*. Ad *contrahi* verbum vid. Mencken. Observv. L. L. p. 192.

et ipsum esse dormire] Sch. Nobb. et Moserus de coniectura scripserunt *et id ipsum*, quod temere factum esse, disci potest ex iis, quae nuperrime de huius pronomini usu verissime disputavit Hand. ad Wopkens. Lectt. Tull. p. 391. — *Pythagoras et Plato*. Vid. I. c. 29. et 30, 62. *Victus et cultus* vocabula frequenter coniungi, exemplis docet Pareus Lex. Crit. p. 53 sq. De *faba* v., singulari numero posito, cf. Ramshorn. Gramm. lat. p. 658 sq. Pro vulg. scriptura *abstinere*, auctoritate Codd. Balliol. Gud. II. Aug. Dresd. Creuz. Ulm. Leidd. b. c. Edd. Venet. 1471. et 1494. Marsi, Iunt. Vict. al., *abstinere* recepi, praesente Orellio, qui verissime: „Neque perfectum ipsum placet, pro praesenti *abstinent*, quod volebat Davis., et, quod maius est, ista forma perfecti in *ere* non nisi in corruptis locis apud Ciceronem reperitur. Cfr. *Oratorem* §. 157. *Addenda* ad Vol. 4. P. 1. p. 575. Retius sic habet etiam v. *utique*. „Pythagorei, si non praeparatos quodam cultu atque victu proficisci ad dormiendum suos discipulos iubent, faba saltem abstinere iubent.“ De *nescio quomodo* vv. cf. cap. praeced. extr. Ad sententiam Ochsnes. ad Eclog. Cic. p. 171. comp. Lael. c. 13. et Varron. Eumenid. I. p. 276. Bip.

Postremo nemo sagrotus quidquam somnias
 Tam infandum, quod non aliquis dicat philosophus.

test, quod non dicatur ab aliquo philosophorum. Utrum 120
 igitur censemus dormientium animos per se ipsos in
 somniando moveri, an, ut Democritus censet, externa et
 adventitia visione pulsari? Sive enim sic est, sive illo mo-
 do, videri possunt permulta somniantibus falsa pro veris.
 Nam et navigantibus moveri videntur ea, quae stant: et
 quodam obtutu oculorum duo pro uno lucernae lumina.
 Quid dicam, insanis, quid, ebriis quam multa falsa vi-
 deantur? Quod si eiusmodi visis credendum non est, cur
 somniis credatur, nescio. Nam tam licet de his errori-
 bus, si velis, quam de somniis disputare: ut ea, quae
 stant, si moveri videantur, terrae motum significare di-
 cas, aut repentinam aliquam fugam: gemino autem lu-
 cernae lumine declarari, dissensionem ac seditionem
 moveri.

LIX, Iam ex insanorum aut ebriorum visis innu- 121
 merabilia coniectura trahi possunt, quae futura videan-
 tur. Quis est enim, qui totum diem iaculans non ali-
 quando collineet? Totas noctes somniamus; neque fere
 ulla est, qua non dormiamus: et miramur, aliquando id,

§. 120. *per se ipsos — moveri, an*] Ita scripsi ex Codd. cum
 Vict. Grut. Davis. (quem cf. ad II. de Nat. D. 34, 87.) Moser.
 et Orell., prob. Goerenz. ad II. Acad. p. 133. Reliqui *per se-
 met ipsos*. — *Ut Democritus censet*. „Loquitur nimirum de *si-
 mulacris*, vel *exuviis* quae *εἰδωλα* dicebat, quaeque de corpori-
 bus effluere, hominumque sensus pulsare, ante Epicurum, sta-
 tuebat. Cf. infr. 67.“ *Hott.* Vid. Plut. de Plac. Phil. V. c. 2.
 Augustin. Epist. LVI. l. de Fin. 6., quos comp. Davis. — *Quid
 dicam, insanis, quid, ebriis quam multa falsa videantur?* Ut
 Pentheo apud Eurip. in Bacch. 912. καὶ μὴν ὄρεῖν μοι δὴο μὲν ἥλιος
 δοκῶ, Ἄλτουσ δὲ Θηῆας καὶ πόλιμα ἐπιτύστομον etc. Davis. susp. *ei-
 gnificare* pro *significare*.

C. LIX. *non aliquando collineet*] Aliq. Codd. Edd. Venet. 1494.
 Asc. 1. Lamb. Ern. *collimet*. Gud. II. *colliviet*. Dresd. *colliniet*.
 Reliqui Edit. ut nos. Cf. Oudend. ad Appul. Met. IX. p. 675.
 Gronov. ap. Gell. N. A. IX. 1. et quos Idnt Goerenz. ad III. de
 Fin. p. 338. et Moser. ad h. l. — Paulo post Lamb. Davis. Lall.
 Ern. et Nobb. de Mureti coniectura, quam proposuit in Varr.
 Lectt. VI. 16., scripserunt: *totas noctes dormimus, neque ulla fe-
 re est, qua non somniamus*. Acquiesco cum reliquis interpitt. et
 Faesio ad Muret. l. l. Vol. II. p. 309., in Hottingeri vulg. scri-
 pturae explicatione, qui Ciceronis mentem hanc esse dicit: „*vir
 ullam noctem esse, qua non dormiamus, et in his multas, quas*